

ליקוטי אמרים

פרק ז אך **נפש החיונית הבהמית שבישראל**
שמצד הקליפה המלוכשת בדם
האדם כנ"ל ונפשות בהמות וחיות ועופות ודגים טהורים
ומותרים באכילה וקיום וחיות כל הדומם וכל הצומח
המותר באכילה וכן קיום וחיות כל המעשה דבור

פרק ז: לתוכן פרקים זח – להעיר מאגה"ק סכ"ו.¹
 (כ"ק אדמו"ר²)

אך נפש החיונית הבהמית שבישראל .. ונפשות בהמות וחיות ועופות ודגים טהורים ומותרים באכילה .. נשפע ונמשך ממדרגה השנית .. הנקראת קליפת נוגה: צ"ע למה אינו מזכיר גם "קיום גופם", כמ"ש לעיל³ גבי דברים הטמאים המשתלשלים מג' קליפות הטמאות ("נפשות כל אומות העולם וקיום גופם ונפשות כל בעלי חיים הטמאים ואסורים באכילה וקיום גופם").

ובהקדים, דהנה זה ודאי שהחילוק בין בע"ח הטמאים לבע"ח הטהורים אינו רק בנוגע לנפשותיהם, אלא גם בנוגע להגופים, שגופי בע"ח הטהורים מחולקים מגופי בע"ח הטמאים (שגופי בע"ח הטמאים הם מגקה"ט, וגופי בע"ח הטהורים הם מקליפת נוגה). וכמו שהחילוק בין בני" לאוה"ע הוא גם בנוגע להגוף⁴ (כמ"ש לקמן⁵ בפי', ובנו בחרת כו"ם⁶ – "הוא הגוף החומרי הנדמה כו", שבחירת הקב"ה בישראל היא בהגוף), והיינו שהגוף

דישראל הוא מקליפת נוגה (כי גוף האדם הו"ע "כתנות עור"⁷, שהוא "משכא דחויא"⁸, דהיינו קליפת נוגה⁹), ובדאי כן הוא גם בגופי בע"ח, וא"כ צ"ע למה לא הזכירם כאן.

ואולי יש לתרץ ע"פ המבואר בכ"מ¹⁰ שהתהוות היש היא מאוא"ס הסוכ"ע, והוא הוא קיום הגוף, ולכן לא הזכיר "קיום גופם" בין הדברים הנמשכים מק"ג, כי עיקר התהוות הגוף אינה מק"ג אלא מאוא"ס הסוכ"ע¹¹. וצ"ע¹².

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³)

טהורים ומותרים באכילה: הטעם שכתב ב' הלשונית, "טהורים" ו"מותרים באכילה" – י"ל דאידי דנקט ב' הלשונית לעיל¹⁴ כתבם גם כאן.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵)

קיום וחיות כל המעשה דבור ומחשבה בענייני עוה"ז .. ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש אלא שכונתו אינה לשם שמים .. לא עדיפי .. מנפש החיונית הבהמית בעצמה והכל כאשר לכל נשפע ונמשך .. ממדרגה השנית

שגם בהם התהוות וקיום הגוף הם מאוא"ס הסוכ"ע – ראה "לקוטי פירושים" לעיל פ"ו ד"ה ומהו נשפעות כו' וקיום גופם. 12) מה שמסיים "וצ"ע" – י"ל כמה טעמים: (א) אם התהוות היש היא מאוא"ס הסוכ"ע, למה כשאוכל בסתם אין זה קדושה, ומפני מה היש מגשם – דדוחק גדול לומר ששני ענינים אלו אינם מצד הגוף אלא מצד החיות, דהיינו נפש הדוממת או הצומחת שבו, ואיפכא מסתברא. (ב) בתו"א שם מבואר דהסוכ"ע רק נותן כח ועוז להתהוות, ולפי ביאור זה הוא מקיים הגוף. ועוד (כ"ק אדמו"ר – אגרות קודש ח"ג ע' קנב). 13) קיצורים והערות ע' קטו ואילך – נזכר גם ב,מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים". 14) ספ"ו – ששם הוצרך לפרש, "הטמאים ואסורים באכילה" כדי שלא נטעה לומר ש"הטמאים" קאי אטמאים דטומאה וטהרה (משא"כ כאן לא הוצרך לזה, כיון שמפרט, בהמות וחיות ועופות ודגים" שאין בהם טמאים וטהורים לענין טומאה וטהרה) – ראה "לקוטי פירושים" לעיל פ"ו ד"ה בעלי חיים.

1) ושם: "גוף דבר האסור ודבר המותר הוא מאילנא טוב ורע שהוא קליפת נוגה .. וזהו לשון איסור שהקליפה שורה עליו ואינו יכול לעלות למעלה כדבר המותר דהיינו שאינו קשור ואסור בקליפה ויכול לעלות ע"י האדם האוכלו ככוונה לה' וגם בסתם כל אדם העובד ה' שבכח האכילה היא לומד ומתפלל לה' .. בשבת .. מצוה לאכול כל תענוגים .. משא"כ בדבר איסור שאינו יכול לעלות לא בשבת ולא בחול גם כשמתפלל ולומד בכח ההוא אם לא שאכל לפיקוח נפש שהתירו רז"ל ונעשה היתר [גמור]". 2) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים". 3) ספ"ו. 4) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 968. וש"נ. 5) פמ"ט. 6) נוסח ברכות ק"ש. 7) בראשית ג, כא. 8) ראה תקו"ז בהקדמה (י, ב). תכ"א (מח, ב). לקמן פל"א. 9) ראה ספר החקירה להצ"צ סת, ב. סה"מ תר"ן ע' שט ואילך. 10) ראה בארוכה תו"א מג"א צ, ב ואילך. צב, ד. שערי אורה שער הפורים נה, א. עז, ב. מאמרי אדו"ה תקע"ב ע' לא ואילך. ע' לו. ע' מא ואילך. ע' נג ואילך. סה"מ תרל"ז ח"א ע' ס ואילך. 11) ומה שהזכיר "קיום גופם" לעיל (ספ"ו) גבי אוה"ע ובע"ח הטמאים, אף

ליקוטי אמרים

פרק ז

קכה

שבעולס הזה.. רובו ככולו רע
רק מעט טוב מעורב בתוכה:
מבוא שערים ש"ב ח"ג פ"ח.
משנת חסידים סדר נזיקין.
לקו"ת חוקת נח, ג. כמ"ש
לעיל: פ"א.

ומחשבה בענייני עוה"ז שאין בהם צד איסור לא שרש
ולא ענף משם"ה מצות לא תעשה וענפיהן דאורייתא
ודרבנן רק שאינן לשם שמים אלא רצון הגוף והפצו
ותאותו ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש אלא
שכוונתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה' בגופו לא
עדיפי מעשה דבור ומחשבות אלו מנפש החיונית
הבהמית בעצמה והכל כאשר לכל נשפע ונמשך
ממדרגה השנית שבקליפות וסטרא אחרא שהיא קליפה
רביעית הנקראת קליפת נוגה שבעולם הזה הנקרא
עולם העשייה רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב
בתוכה [שממנה באות מדות טובות שבנפש הבהמית
שבישראל כמ"ש לעיל] והיא בחי' ממוצעת בין שלש

[יא, ב]

שכוונתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה'
בגופו.. נשפע ונמשך.. ממדרגה השנית
שבקליפות.. הנקראת קליפת נוגה: היינו דוקא
בגדול שהוא בר דעה, אבל קטן שאינו בר דעה,
ומעשה יש לו אבל מחשבה אין לו¹⁵ – אין כוונתו
נוגעת כ"כ (אא"כ ניכר מתוך מעשיו שכוונתו לענין
שאינו כדבעי), אלא חשיב כמעשה סתם בלא
מחשבה, וממילא נקל יותר להעלותו אח"כ לקדושה
כשמנצל מעשה זה לצורך ענין שבקדושה.

(כ"ק אדמו"ר²¹)

שבעולם הזה.. רובו ככולו רע רק מעט טוב
מעורב בתוכה: עיין ביאור תניא²².

(כ"ק אדמו"ר²²)

רובו ככולו רע: היינו ש"רובו" הוא, ככולו רע'
(אבל אינו רע גמור ממש).

(כ"ק אדמו"ר¹⁹)

רק מעט טוב מעורב בתוכה [שממנה באות
מדות טובות כו']:] צ"ע מ"ש, בתוכה", "שממנה"

– אגרות קודש ח"ג ע' קע. 17) אלא שמ"מ מתגשם ומתעבה
יותר עי"ז (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – סה"מ תרנ"ג ע' ריג. תרנ"ט
ע' קעג). וראה גם, לקוטי פירושים" לעיל פ"ז ד"ה מחשבתו.
18) קיצורים והערות ע' ג. 19) הגהה לספר, "שיעורים בספר
התניא" (כתי"ק). 20) ראה חולין יב, ב ואילך. 21) תורת
מנחם ח"ז ע' 109. 22) ל, ב (ושם: "בעולם הבריאה הקלי' דשם
נתקן עד בחי' או"א דבריאה, לכן גם בבריאה הקדושה מרובה על
הקליפה, כי ראש הבריאה מתחיל מבחי' א"א דבריאה שאין לנגדו
בלעז" שם.. וביצירה חצי' טוב וחצי רע.. כי ביצירה נתקן

שבקליפות.. הנקראת קליפת נוגה: והם, לבושי
מסאבו" לנפש הבהמית כערכה (משא"כ מחדו"מ של
סס"ה ל"ת וענפיהן, שאף שגם הם, "לבושי מסאבו"
לנפש הבהמית, הם טמאים יותר ממנה, כנ"ל¹⁵).

ומ"מ בזה גופא ישנו חילוק בין מחדו"מ של תאוות
היתר, שהם גרועים יותר מנפש הבהמית מאחר
שנכללים לפי שעה בג' קליפות הטמאות (כמבואר
לקמן בפרקין בענין, "זוללי בשר וסוכאי ייז"),
למחדו"מ שהם, צורך הגוף.. אלא שכוונתו אינה
לשם שמים", שאינם נכללים בג' קליפות הטמאות¹⁶,
אלא הם קליפת נוגה כמו שהיא בעצמה¹⁷.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁸)

לא שרש ולא ענף: אין לפרש ש"שורש" הוא
איסור דאורייתא ו"ענף" הוא איסור דרבנן – שהרי
"דאורייתא ודרבנן" מפורש תיכף לקמן ("משם"ה
מצות לא תעשה וענפיהן דאורייתא ודרבנן").

(כ"ק אדמו"ר¹⁹)

ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש אלא

15) "לקוטי פירושים" לעיל ספ"ז (ד"ה וכן). 16) והרא"י לזה:
איבעית אימא סברא – כמבואר לקמן (הערה 87) שבמקום שע"י
הפעולה צ"ל שינוי השייכות למקום אחר (ובנדו"ד – לגקה"ט),
צריך שהפעולה תבוא ממקום ההוא (ובנדו"ד – למלאות תאותו
ולא סתם). איבעית אימא מעשים שבכל יום – דקטן באכילתו
אינו מוריד ואינו יורד לגקה"ט. ואיבעית אימא מרו"ל – מדיוק
לשון אדה"ז לקמן, אך מי שהוא בזוללי בשר.. למלאות תאות
גופו ונפשו הבהמית כו", שדוקא באופן זה, יורד חיות הבשר..
ונכלל.. ברע גמור שבשלש קליפות הטמאות כו" (כ"ק אדמו"ר

ליקוטי אמרים

[יא, ב]

קליפות הטמאות לגמרי ובין בחי' ומדרגת הקדושה ולכן פעמים שהיא נכללת בשלש קליפות הטמאות [כמ"ש בע"ח שער מ"ט ריש פ"ד בשם הזהר] ופעמים שהיא נכללת ועולה בבחי' ומדרגת הקדושה דהיינו כשהטוב המעורב בה נתברר מהרע וגובר ועולה ונכלל בקדושה כגון ד"מ האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו כדאמר רבא חמרא וריחא כו' או בשביל כדי לקיים מצות ענג

בשם הזהר: ח"ב רטו, א. כדאמר רבא חמרא וריחא כו': יומא עו, ב. סנהדרין ע, א. הוריות יג, ב.

דנפש האלקית (כמבואר במ"א²⁸), ואין ענינו בירור לבושי נה"ב.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב²⁹)

האוכל בשרא שמינא דתורא: להעיר מב"ק עב, א: "האי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בישרא דתורא", וכפי' התוס', "שרוי בתענית היי"³⁰ (ובלקו"ת³¹ מביא משם, שנמצא מובן מזה שהמאכל מוסיף חיות ג"כ בכח החכמה והשכל של האדם) – אבל לא נזכר שם, "שמינא".

(כ"ק אדמו"ר³²)

ושותה יין מבושם: ראה עירובין סד, א: "אמר רב נחמן .. כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתא".

ומה שהוסיף, "מבושם" – אולי י"ל משום דאז כולל חמרא וגם ריחא (כפי שממשיך: "כדאמר רבא חמרא וריחא")³³. ועייג"כ הוריות יג, ב: "חמשה דברים משיבין את הלימוד .. הרגיל בין ובשמים" (ומזה "מסייע לי לרבא דאמר חמרא וריחא פקחין"³⁴). או י"ל שמוסיף, "יין מבושם" משום עונג שבת (כפי שממשיך: "או בשביל לקיים מצות עונג שבת"), שצ"ל משקה מבושם דוקא (כדלקמן³⁵).

(כ"ק אדמו"ר³²)

וראה זח"ב רסד, א (ושם: "תרי שלהובי דאשא"). (28) ראה תו"א בשלח סה, ג. סה"מ להצ"צ צ, א. (29) סה"מ תרס"ח ע' סא. (30) משא"כ לפרש"י – "לא דקדקתי טעמו של דבר". וראה הגהות היעב"ץ שם: "רש"י מפרש בשרא דתורא כמ"ש ראב"א (ב"ב כב, א) אדמגרמיתו גרמי בי אביי אכלו בשרא שמינא בי רבא", היינו שלפרש"י, "לא אכלי בשרא דתורא" הוא רק משל, ולא אכילת בשר כפשוטו. (31) צו יג, ג. (32) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים". לוח התיקון. (25) אולי הכוונה – שעיקר ענין עבודת האדם בק"נ המבואר כאן הוא בדברים שהם, צורך הגוף וקיומו וחיותו" (כשכוונתו לשם שמים), והעבודה בעינינים שאינם צורך הגוף, אלא תכליתם, "להרחיב דעתו כו" – משתלשלים מענין זה כמשל מנמשל. (26) תניא בצירוף מ"מ וכו' ע' ריז. (27) שער השבת פ"ג (לפנינו שם נזכר רק, "שלהובא דאשא").

לשון נקבה, דלכאורה צ"ל בלשון זכר: "בתוכו"²³ – דקאי על העולם ("עולם הזה הנקרא עולם העשי"), וכמ"ש לפנ"ז, "רובו ככולו רע"; "שממנו כו" – דקאי על ה"מעט טוב", שממנו באות מדות טובות כו'.

ובהוצאה ראשונה דספר התניא – "רובו ככולו .. בתוכו [שממנה כו"]", אבל בלוח הטעות שם נתקן שצ"ל "בתוכה". ועדיין צ"ע.

(כ"ק אדמו"ר²⁴)

כגון ד"מ האוכל בשרא כו': מוסיף, "דרך משל" (דלא כלשונו לעיל³, "כמו ערלה", ללא הוספת, "דרך משל", וכן בכ"מ) – כי אכילת הבשר (ופעולתה) נשתלשלה מענין עבודת האדם בק"נ שבא לבארה כאן כמו משל מנמשל²⁵ (ולא דוגמא בלבד, כמו שערלה היא דוגמא למאכלות אסורות).

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

כגון ד"מ האוכל .. להרחיב דעתו לה' ולתורתו .. או בשביל כדי לקיים מצות ענג שבת וי"ט: צ"ע מה שמדמה אכילת שבת לאכילה לשם שמים, שהרי בשבת כבר נדחה הרע דנוגה ע"י ה"תריין שלהובא דאשא" בע"ש (כמ"ש בפע"ח²⁷), והטוב נכלל בקדושה, וא"כ העונג דאכילת שבת הוא עונג

הקליפה לעומת בחי' א"א דיצירה נמצא שוין קומת הקדושה והקלי' דשם .. ובעש' רובו רע .. שבעש' נתקן בחי' הקלי' נגד בחי' עתיק שבחי' עתיק בקדושה הוא למעלה מבחי' אותו עולם שמתחיל מבחי' א"א לכן נק' רובו רע". (23) וכו"ה בלקו"ת חוקת נח, ג. (24) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים". לוח התיקון. (25) אולי הכוונה – שעיקר ענין עבודת האדם בק"נ המבואר כאן הוא בדברים שהם, צורך הגוף וקיומו וחיותו" (כשכוונתו לשם שמים), והעבודה בעינינים שאינם צורך הגוף, אלא תכליתם, "להרחיב דעתו כו" – משתלשלים מענין זה כמשל מנמשל. (26) תניא בצירוף מ"מ וכו' ע' ריז. (27) שער השבת פ"ג (לפנינו שם נזכר רק, "שלהובא דאשא").

ליקוטי אמרים

פרק ז

קכז

וכמו שעשה רבא לתלמידיו:
שבת ל, ב.

שבת וי"ט אזי נתברר חיות הבשר והיין שהיה נשפע מקליפת נוגה ועולה לה' כעולה וכקרבן. וכן האומר מילתא דבדיחותא לפקח דעתו ולשמה לבו לה' ולתורתו ועבודתו שצריכים להיות בשמחה וכמו שעשה רבא לתלמידיו שאמר לפניהם מילתא

כדאמר רבא: שהוא האומר בגמרא שם לפניו (בנוגע ליין) „זכה משמחו לא זכה משממו“, היינו שיש בו טוב ורע (כבכללות ק"ג דנדוד"ד) ולכן פעמים שמשמחו ופעמים שמשממו. ומזה מובן שכשמשמך

„חמרא וריחא פקחין“ – על-כרחך דהיינו כשיודע להזהר (ראה פרש"י שם³⁶) ושותהו להרחיב דעתו כו'.
(כ"ק אדמו"ר³⁷)

ולכן לעיל גבי „להרחיב דעתו“ נקט רק „לה' ולתורתו“, ולא „עבודתו“ – כי תפלה („עבודתו“) ענינה „רחמי“⁴⁵, ולכן צ"ל באופן דמ"ן⁴⁶ המיצר קראתי⁴⁷, ולא מתוך הרחבת הדעת.

עונג שבת: ראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז: „איזהו עונג זה שאמרו חכמים שצריך לתקן מאכל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת“.

ולאידך, לקמן גבי „ישוב האדם ויחזור כו“, נקט רק „לעבודת ה' ולתורתו“, ולא „לה“ – כי השראת השכינה („לה“) אינה תלוי' באדם לבדו, וביכלתו לעשות רק ההכנה לזה⁴⁸, ואין שייך לומר על זה „ויחזור“, ועוד, דבתחלת השיבה אין שייך עדיין השראת השכינה.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

וי"ט: ראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ח: „והאנשים אוכלין בשר ושתיין יין“. ועייג"כ פסחים קט, א³⁸.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

כמו שעשה רבא לתלמידיו: כן היא הגירסא („רבא“, ולא „רבה“) בילקוט שמעוני⁴² ובר"ח פסחים⁴⁹. אבל בש"ס ועין יעקב – רבה. ועיין דקדוקי סופרים לשבת ופסחים שם⁵⁰.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

נתברר חיות הבשר והיין .. ועולה לה' כעולה וכקרבן: „כעולה“ קאי על חיות הבשר – שהוא כמו בשר קרבן עולה, שענינו העלאה מלמטה למעלה; ו„כקרבן“ קאי על חיות היין – שהוא כמו קרבן נסכים (הבאים מיין), שענינו המשכה מלמעלה למטה³⁹.

וצריך ביאור מה שנקט הגירסא „רבא“ – דלא כגירסת הש"ס וע"י לפנינו (ובפרט ע"פ הידוע שבמקום חילוק בין ש"ס למדרש יש להכריע כדברי הש"ס⁵¹, ובמקום שיש כמה גירסאות בש"ס גופא יש להכריע כגירסת רוב הספרים⁵²).

(מורהר"י אבי כ"ק אדמו"ר⁴⁰)

לפקח דעתו: ראה פרש"י על המובא לקמן מהנהגת רבא לתלמידיו⁴¹: „נפתח לבס מחמת השמחה“. וכן הוא בילקוט שמעוני⁴²: „אמר להו לרבנן מילתא דבדיחותא כי היכי דליפתח לייביהו“.

וי"ל הביאור בזה:

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

לה' ולתורתו ועבודתו שצריכים להיות בשמחה: אולי י"ל שג' הלשונות רומזים לג' ענינים שלגביהם מצינו שצריכים להיות בשמחה: „לה“ – השראת השכינה, כמארז"ל⁴³, „אין שכינה שורה .. אלא מתוך

כיון ש„אלו ואלו דברי אלקים חיים“⁵³ – מובן שהנהגה זו היתה הן אצל רבה והן אצל רבא, אלא שבנוגע לכל אחד מהם יש בהנהגה זו חידוש לגבי חברו: בנוגע לרבה – החידוש הוא שאף ש„לא פסק

לר"ה ס"ע א'שצא ואילך. (48) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ד: „כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו אלא מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה .. אלא מתוך שמחה .. ואע"פ שמכוונים דעתם אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה“. (49) קיז, א. (50) ושם – שבכמה כתי" מדויקים הגירסא היא „רבא“. (51) ראה אנציק' תלמודית (כרך ט) ערך הלכה ס"ה (ס"ע רנב ואילך). וש"נ. (52) ראה מסכת סופרים פ"ו ה"ד. (53) עירובין יג, ב. וש"נ.

(36) ד"ה זכה – „לשתות לפי מדה“. (37) תניא בצירוף מ"מ וכו' ע' קסב. (38) ושם: „בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר .. ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביינ“. (39) ראה בארוכה לקו"ת ד"ה בפ' נסכים כתיב (שלח מ, א ואילך) וד"ה ענין הנסכים (שם מג, א ואילך), עיי"ש. (40) לקוטי לוי יצחק לתניא ע' ב. (41) שבת שם ד"ה ובדחי. (42) מלכים ב רמז רכז. (43) שבת ל, ב. (44) ברכות לא, א. (45) ברכות כ, ב. סוטה לג, א. (46) תהלים קיח, ה. (47) ראה אוה"ת דרושים

דבדיחותא תחלה וברחי רבנן. אך מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין למלאת תאות גופו ונפשו הבהמית שהוא בחי' יסוד המים מארבע יסודות הרעים שבה שממנו מדת התאוה הנה ע"י זה יורד חיות הבשר והיין שבקרבו ונכלל לפי שעה ברע גמור שבשלש קליפות הטמאות וגופו נעשה להן לבוש ומרכבה לפי שעה עד

בזוללי בשר וסובאי יין: ע"ד לשון הכתוב – משלי כג, כ. שממנו מדת התאוה: כנ"ל פ"א.

אנא בינוני א"ל אביי לא שביק מר חיי לכל בריי וכו"ו), ולכן בחר אדה"ז בגירסא, רבא".

[ומה שלא הביא ב' הגירסאות – דכיון שפנימיות התורה היא אילנא דחיי, דלית תמן כו' מחלוקת כו"ו⁵⁷, יש מקום להביא רק דעה אחת – הגירסא שנוגעת לענינו].

(כ"ק אדמו"ר⁵⁸)

שאמר לפניהם מילתא דבדיחותא: ראה ג"כ זח"ג מז, ב⁵⁹. שמונה פרקים להרמב"ם ספ"ה⁶⁰. מגן אבות להרשב"ץ אבות פ"ב מי"ב⁶¹. תוס' ישנים יומא ט, ב⁶².

(כ"ק אדמו"ר⁶²)

מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין למלאות תאות גופו ונפשו הבהמית .. הנה ע"י זה יורד חיות הבשר והיין שבקרבו ונכלל לפי שעה ברע גמור שבשלש קליפות הטמאות: כי גם תענוגים הגשמיים אסרה תורה, כמובן מדין בן סורר ומורה⁶³. ועיין ספר החינוך ס"פ שלח⁶⁴: „וכן מי שהוא תר אחר עיניו, כלומר שהוא רודף אחר תאוות העולם .. מבלי שיכוין בהן כלל לכוונה טובה .. רק להשלים נפשו בתענוגים .. עובר על לאו זה כו"ו⁶⁵. והבחי

פומי מגירסא⁴³, מ"מ הי' מפסיק מלימודו כדי לומר לתלמידיו „מילתא דבדיחותא“ (ולא שישמעוה מאחר וכיו"ב); ובנוגע לרבא – החידוש הוא שאף שכללות לימוד התורה שלו הי' באופן של שמחה, כמארז"ל⁵⁴, „אדמגרמיתו גרמי בי אביי תו אכלו בישרא [שמינא] בי רבא“ (בואו ולמדו הלכות צהובות מרווחות אצל רבא), מ"מ הקדים ללימודו „מילתא דבדיחותא“.

ועפ"ז יובן טעם הגירסאות השונות בדבר:

בש"ס – כיון שהש"ס הוא כללות התורה שבע"פ וניתן עבור כל ישראל, מתחילת הדורות עד סוף כל הדורות, לכן יש בו ב' הגירסאות – כדי להורות הנהגה זו גם בנוגע למי שנמצא במדרגת רבה (ש„לא פסיק פומי מגירסא“);

משא"כ בספר התניא – להיותו „ספר של בינונים“ (ולא ספר של צדיקים), ובפרט ע"פ המובא בפוסקים⁵⁵ שסדר ההנהגה ד„תורתו אומנתו“ (כמעט) אינו קיים בדורותינו אלה, אינו נוגע כ"כ אופן ההנהגה דרבה (ובפרט שרבה הי' למעלה ממדרגת בינוני, כמובן ממארז"ל⁵⁶ „אמר רבה כגון

שם: „לא הוה משתעי ר"ל בהדי“, ובפי' התוס' ישנים: „כלומר לא הי' פותח לדבר עמו בשום מילתא דבדיחותא“. (63) דתנן (סנהדרין ע, א), „מאימתי חייב משיאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי“, והרי אכילת בשר ושתיית יין אין בה איסור, אלא שכיון שאכל יתר מכפי המדה, „אמרה תורה ימות זכאי כו"ו (שם עב, א), היינו שאף שהוא זכאי מ"מ ימות. ונמצא שלא זו בלבד שתאוות היתר אסורות מפני שמביאות לידי תאוות איסור, אלא שעליהן גופא חייבה תורה מיתה (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תר"ם ח"א ע' שכו). (64) מצוה שפז (שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העינים). (65) וראה סה"מ"צ להרמב"ם מל"ת מז: „שהזהירנו שלא לתור אחר לבבנו .. והוא אמרו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם .. ואחרי עיניכם זה זנות .. רוצה באמרו זו זנות המשך אחר ההנאות והתאוות הגשמיות והתעסק המחשבה בהן כו"ו. וז"ש לקמן (ספ"ב), „המהרהר ברצון נקי רשע באותה שעה“, כי אפילו המחשבה בתאוות היתר אסורה היא (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – קונטרס עה"ח ע' 22).

(54) ב"ב כב, א (ובפרש"י). (55) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"ו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ד. וש"נ. (56) ברכות סא, ב (הובא לעיל פ"א). (57) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת' באגה"ק סכ"ו. (58) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים“, תו"מ חל"ט ע' 50 ואילך. (59) ושם: „לא נהיר חכמתא דלעילא ולא אתנהיר אלא בגין שטותא דאתער מאתר אחרא .. ובגין שטותא אתנהיר יתיר ונהירין לי' יתיר, הה"ד שיש יתרון לחכמה, לחכמה סתם מן הסכלות סתם, וכך לתתא אלמלא לא הוה שטותא שכיח בעלמא לא הוי חכמתא שכיח בעלמא, והיינו דרב המנונא סבא כד הוה ילפין מני' חבריאי רזי דחכמתא הוה מסדר קמיהו פרקא דמלי דשטותא בגין דייתי תועלתא לחכמתא בגיניי“. (60) ושם: „כמ"ש כי הו חלשי רבנן מגרסייהו הו אמרי מילתא דבדיחותא“ (ובהגהה שם: „לפי שעה לא ידעתי מקומו, ובשבת ל: איתא דרבא מקמי דפתח להו לדרבנן אמר מילתא דבדיחותא“). (61) ושם: „וכמו שאמרו רז"ל כי הו רבנן חלשי מגרסייהו הו אמרי מילי דבדיחותא“. (62) ביומא

ליקוטי אמרים

פרק ז

קכט

אשר ישוב האדם ויחזור לעבודת ה' ולתורתו כי לפי שהיה בשר היתר ויין כשר לכך יכולים לחזור ולעלות

[יא, ב]

ולתורתו .. יכולים לחזור ולעלות עמו בשובו לעבודת ה': מדיוק הלשון ("ישוב .. בשובו") מובן שגם על אכילת דברים המותרים כדי למלאות תאות נפשו צ"ל תשובה כדי לחזור ולהעלותם לקדושה⁷⁷, אלא שאין צורך בתשובה גדולה כל כך הנדרשת כדי להעלות דברים האסורים (כדלקמן בפרקין). והביאור בזה:

כללות ענין התשובה הוא המשכת בחי' הכתר, שהוא בחי' המקיף שלמעלה מסדר ההשתלשלות, ע"י התעוררות תשובה מעומקא דליבא, בחי' המקיף שלמעלה מטעם ודעת. ולכן משם נמשכת סליחת העוונות, כי מאחר שאור זה אינו בבחי' מדה וגבול – יכול הוא להיות בכל מקום, גם במקום שאינו ראוי, ועי"ז נעשה בירור הטוב מהרע, וגם יכול להיות שהרע ייהפך לטוב ("אתהפכא חשוכא לנהורא"⁷⁸).

אלא שבבחי' המקיף גופא יש ב' מדריגות, שהמשכתן היא ע"י ב' מדריגות בתשובה⁷⁹:

(א) ע"י עבודת התשובה ע"ד הרגיל – ההמשכה היא מבחי' חיצונית הכתר (ע"י אור הכתר המאיר בז"א), דהיינו חיצוניות המקיף, שהוא בלי גבול רק לגבי ההשתלשלות. ולכן משם יכול להיות "אתהפכא חשוכא לנהורא" רק בבחי' קליפת נוגה ולא בג' קליפות הטמאות, כי מאחר שיש לאור זה איזו שייכות לסדר ההשתלשלות, הרי החטא תופס שם מקום קצת, ולכן אינו מתבטל לגמרי, דהיינו שאינו

ר"פ קדושים⁶⁶ האריך בזה, ויסודו מדברי הרמב"ן שם⁶⁷.

וזהו מ"ש⁶⁸ "לתאוה יבקש נפרד", שהנמשך אחר התאוה הוא בחי' נפרד כו'. ועיין ב"ר פ' לך לך⁶⁹ עה"פ⁷⁰ "הפרד נא מעלי" – "הבדל נא אין כתיב כאן אלא הפרד (לשון כסוס⁷¹ כפרד⁷²)", מה הפרדה הזו כו", הרי שבחי' נפרד גרע מבחי' הבדלה⁷³.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁷⁴)

מי שהוא בזוללי בשר וסוכאי יין למלאות תאות גופו ונפשו הבהמית: דיוק הלשון "בזוללי בשר .. למלאות תאות גופו כו" – ראה "לקוטי פירושים" לעיל ד"ה קיום וחיות, ובהערה 16.

ע"י זה: היינו ע"י זה שהוא מסור ונתון לעצם גוף הדבר הגשמי, ומתאוה לעצם הנועם והמתקנות שבהבשר ובהיין.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"י⁷⁵)

יורד חיות הבשר והיין שבקרבנו: דיוק הלשון "שבקרבנו" – ראה "לקוטי פירושים" לעיל פ"ו ד"ה ונפשות.

וגופו נעשה להן לבוש ומרכבה: הדיוק בזה – שלא זו בלבד שחיות הבשר והיין נכלל ברע גמור שבג' קליפות הטמאות, אלא שגם גוף האדם האוכל נעשה להן לבוש ומרכבה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"י⁷⁶)

עד אשר ישוב האדם ויחזור לעבודת ה'

ענין ההבדלה בין קודש לחול (ראה בכ"ז תר"א לך לך יב, א ואילך. שם, ג ואילך). ובנדוד"ד הוא ההבדלה בין קדושה לכללות בחי' קליפת נוגה. משא"כ לשון "נפרד" הוא בהרע דנוגה, וכמ"ש (תהלים צב, י) "יתפרדו כל פועלי און". וצ"ע מענין "ומשם יפרד" (בראשית ב, י), שהו"ע ד' מחנות שכינה, ד' חיות המרכבה וג' עולמות ב"ע בכלל כידוע (ראה תר"א וישב כז, ג. וועד). הרי שמצינו לשון פירוד גם בקדושה גופא. ולכן נראה לבאר החילוק באופן אחר – שלשון הבדלה שייך יותר על הבחינה העליונה (כמו קודש הקדשים לגבי קודש, קודש לגבי חול כו'), שהיא נבדלת ומעולה הרבה מהבחינה התחתונה, משא"כ לשון "נפרד" קאי על המדריגה התחתונה, שהיא נפרדת מהעליונה (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – קונטרס עה"ח ע' 23). 74 אוה"ת בשלח ע' תקפג ואילך. משפטים ע' א'רמז. 75 סה"מ תרפ"ד ע' מג ואילך. 76 שם ע' מד. 77 אבל ראה "לקוטי פירושים" לקמן ד"ה אך החיות. 78 ראה זח"א ד, א. הובא לקמן ספ"י. 79 בענין זה ראה גם לקו"ת נשא כה, ג ואילך. תצא לט, ד ואילך.

66 ושם: "וידוע כי הנמשך אחר התאוות עובר על התורה כולה .. שימשך אחר תאוותו במאכלים שאסרה תורה, או המותרים, שגם זה אסור מדין התורה .. ומפני זה נצטוונו בתורה שנפרוש מהתאוות, ואין צריך לומר בדבר האסור כי גם במותר כו".

67 ושם: "התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אי"כ ימצא בעל התאוה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסוכאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר אסור זה בתורה, והנה יהי' נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהי' פרושים מן המותרות כו". 68 משלי יח, א. 69 פמ"א, ו. 70 לך לך יג, ט. 71 תהלים לב, ט. 72 מתנות כהונה שם. 73 ולכאורה נראה לבאר החילוק ביניהם, שלשון הבדלה מצינו גם בקדושה [כמו "הבדילה הפרוכת לכם גו" (תרומה כו, לג), "ויבדל אהרן להקדישו גו" (דברי הימים א, כא, יג)], שהו"ע ההבדלה בין קודש לקודש הקדשים, וכמו כן ישנו

עמו בשוכו לעבודת ה' שזהו לשון היתר ומותר כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים שלא יוכל לחזור

והיינו כמבואר לעיל, שההיתר הוא מקליפת נוגה שהיא בכחי ממוצע בין קדושה לג' קליפות הטמאות, והרי ידוע שכל ממוצע כלול מן העליון ומן התחתון, ונמצא שגם ההיתר יש בו מגק"ט (ולכן אם משתמש בו שלא לשם שמים יורד החיות שבו לג' קליפות הטמאות, כמבואר לעיל).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁴)

כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים: והיינו, שאע"פ שעתה מקבל המאכל חיותו מג' קליפות הטמאות (כיון „שהוא בזוללי בשר וסוכאי יין למלאת תאות גופו כו'"), שמטעם זה „צריך הגוף לחיבוט הקבר” – מ"מ אינו קשור ואסור בידיהם, ולכן יש בכח האדם להעלותו.

וביאר הענין בפרטיות יותר:

בשייכות הדצח"מ לק"נ או לגק"ט יש שתי חלוקות: (א) שייכות הדבר מצד עצמו, היינו אם הניצוץ האלקי המקיים ומחי' אותו הוא מסוג הניצוצות המתלבשים בק"נ, או מהניצוצות המתלבשים בגק"ט⁸⁵; (ב) שייכותו ע"י הפעולה שנעשית בו⁸⁶ – בנוגע לחלק הדבר שהפעולה תופסת בו⁸⁷.

ונוסף לזה ישנם שני אופנים בהשייכות לגק"ט גופא: (א) שהדבר מקבל חיותו מגק"ט; (ב) שהדבר קשור ואסור בידיהם. וכל מה שאינו קשור ואסור בגק"ט, אף שמקבל חיותו מהם, יכול הוא לעלות לקדושה.

דוגמא לחילוקים אלו – בשני הקצוות:

(א) מאכל היתר – הניצוץ האלקי המקיים ומחי' אותו הוא מסוג הניצוצות המתלבשים בק"נ. וכן הוא

נהפך לטוב (ואף שגם ממדריגה זו נמשכת סליחת עוונות, מ"מ סליחה זו היא בבחי' העברה בלבד, שמעבירים את החטא שלא יסתיר כו', אבל אינו מתבטל לגמרי ואינו נהפך לטוב).

(ב) ע"י „תשובה גדולה” הבאה מבחי' יחידה שבנפש, בהזות כל עצם ופנימיות נפשו ממש⁸⁸ – ההמשכה היא מבחי' פנימיות הכתר, דהיינו פנימיות המקיף, שהוא בחי' בלי גבול לגמרי ואינו בערך ההשתלשלות כלל, וממילא אין החטא תופס שם מקום כלל, ולכן ע"י מתבטל החטא לגמרי, דהיינו שנהפך לטוב („זדונות נעשו לו כזכיות”⁸¹).

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁸²)

ויחזור לעבודת ה' ולתורתו: תחלה צ"ל ההחלט לחזור „לעבודת ה'” – שיהי' נקבע בלבו שכל ענין היותו בעולם הוא בשביל כוונה אלקית, וממילא כל הענינים שעוסק בהם צ"ל כדי להפיק מהם תועלת בעבודת ה'; ואח"כ צ"ל ג"כ „לתורתו”, כי עבודת ה' היא ע"י התורה דוקא, שהיא „תורה אור”⁸³, המאירה ומגלה את הכוונה האלקית והתועלת שבכל דבר ודבר. ומ"מ מקדים „לעבודת ה'”, כי כדי שיוכל לידע את האמור בתורה, דהיינו להרגיש („דערהערו”) את האור שבה – הרי זה ע"י הקדמת ההחלט לחזור „לעבודת ה'”.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ⁷⁶)

שזהו לשון היתר ומותר, כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים: מלשון זה גופא מוכח שגם ההיתר יש לו שייכות להחיצונים (אלא שאינו אסור וקשור בידיהם), שהרי אם אינו בגדר שייכות להחיצונים כלל, אינו שייך לומר שאינו אסור וקשור בידיהם.

80 ראה גם „לקוטי פירושים” לקמן ד"ה תשובה גדולה. 81 יומא פו, ב. 82 סה"מ אע"ת ע' כ ואילך – הובא (בחלקו) גם ב„מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”. 83 משלי ו, כג. 84 סה"מ תשי"ד ע' רד ואילך. 85 ושני חילוקים עיקריים בין ניצוצות אלו: (א) הניצוץ שבק"נ יש בו „הרגש” שהוא ניצוץ אלקי, אף שהוא מצומצם, משא"כ הניצוץ שבגק"ט נחשך לגמרי עד שנעשה ע"ד „חתיכה עצמה נעשית נבלה” (ראה בארוכה „לקוטי פירושים” לעיל פ"ז ד"ה שלש קליפי' הא'). וש"נ. וראה גם לקמן פ"מ. (ב) הניצוץ שבגק"ט נלקח ממקום גבוה ביותר, היינו שנמצא בו כח תקיף יותר (היינו מסוג תקיפות יותר גדולה, וכמו תוקף הארי והשור

שונים באיכותם ולא במיעוט וריבוי) מכח הניצוץ המתלבש בק"נ (וראה דרך מצותיך קפה, ב ואילך). 86 ומוכן, שבמקום שע"י הפעולה צ"ל שינוי השייכות למקום אחר, צריך שהפעולה תבוא מהמקום ההוא דוקא. ולדוגמא: כשיהודי (שגופו ונפש החיונית שלו הם מק"נ בעצמה) אוכל מאכל היתר (שהוא ק"נ בעצמה) סתם (לא לשם שמים וגם לא כדי למלאות תאוותו) – אין נעשה שום שינוי בשייכות ומקום הניצוץ והמאכל (מלבד זה שנתעלה למעלת מדבר, כיון שנעשה דם ובשר כבשרו, אבל אין זה מענינו). וע"ד שמצינו בנגלה דתורה שבסתם מוקמינו אחזקה. 87 מעין דוגמא לב' חלוקות אלו בנגלה דתורה – איסור חפצא ואיסור גברא.

ועד"ז בשאר אופנים שבהם אפשר לברר אפילו עניני עוה"ז שהם דברים האסורים, וכמ"ש לקמן⁹³, כגון אכילה ושת' ודומיהם ודירה וכל כלי תשמיושו, שבוה נכללים גם דברים האסורים [כמ"ש באברהם⁹⁴ „ויחבוש את חמורו“, ועד"ז „חמורו של ר' פנחס בן יאיר“⁹⁵ – אשר, ביחד עם כל עניני ההפלאה המבוארים בקבלה בנוגע לחמור זה, שהוא בדוגמת קודם חטא עה"ד כו'⁹⁶, סו"ס אינו אלא חמור, שהוא דבר האסור – ועד"ז מצינו אצל רבותינו נשיאינו, שהיו להם סוסים והשתמשו בהם כו', וכיון שעבודתם היתה ע"ד „האבות הן הן המרכבה“⁹⁷, מובן שהעלו ענינים אלו לקדושה].

והביאור בזה הוא כנ"ל – שאף שחיותם של דברים אלו הם מגקה"ט, מ"מ באופנים אלו (באיסורי אכילה המותרים בהנאה – לענין הנאה מהם, ובכל דבר איסור – לענין פיקוח נפש) אינם אסורים וקשורים בידי החיצונים, כיון ש„הפה שאסר הוא הפה שהתיר“ – הקב"ה התיר את הקשר הקושרם לגקה"ט (אף שעדיין מקבלים חיותם משם), ויכולים לעלות לקדושה⁹⁸.

[וטעם הדבר (שאף שענינים אלו מקבלים חיותם מגקה"ט, מ"מ אפשר להעלותם לקדושה) – ע"פ המבואר לעיל⁹⁹ על מ"ש בתניא שגקה"ט „אין בהם טוב כלל“, שאין הכוונה בזה שאין בהם שום ניצוץ קדושה, שהרי כל מציאות שבעולם מוכרח שיהי' בו ניצוץ קדושה, אלא שהניצוץ שלהם הוא באופן ד„גר רשעים ידעך“¹⁰⁰ (בדוגמת הלשון בנגלה דתורה¹⁰¹ – „חתיכה עצמה נעשית נבילה“). וכיון שסוכ"ס יש בהם ניצוץ אלקי – לכן אפשר להעלותם לקדושה (במקרה ש„אינו קשור ואסור בידי החיצונים“, כנ"ל)].

וזהו ג"כ הביאור בנוגע לקטן, שמצ"ע (לולא ענין החינוך) מותר לאכול נבלות (אם משום שאינו בן דעת, ואם משום ד„חס רחמנא עלי“¹⁰²), וכשלומד תורה (שבוה – לדעת הרמב"ם¹⁰³ כפי שנתבאר ע"י הצ"צ¹⁰⁴ – מחוייב הוא מן התורה „כשיכיר“, דהיינו אפילו קודם בר"מצוה) בכח האכילה היא – עולה

תמיד וגם ביוהכ"פ, דפשיטא דאין מאכל יורד במדריגתו מפני קדושת יוהכ"פ.

ואפילו כשאדם מישראל אוכל מאכל זה ביוהכ"פ – אין ביכולת פעולה מוגבלת זו לשנות סדר הבריאה, להוציא מהמאכל את הניצוץ דק"נ ולהכניס בו ניצוץ דגקה"ט⁸⁸. אלא שמצד הפעולה הנעשית בהמאכל (אכילת יוהכ"פ), הנה כשם שהאדם מוריד עצמו לגקה"ט, כך מוריד לשם את המאכל והניצוץ (דק"נ) שבתוכו; וכשם שהכח שהשקיע האדם בהאכילה נאסר ונקשר ע"י החיצונים – כך פועל גם בהמאכל והניצוץ.

ועד"ז בשאר איסורים התלויים בזמן⁸⁹, כגון חמץ בפסח, שבמשך ימי הפסח הוא מגקה"ט, ולאחר הפסח נעשה דבר המותר – שבעצם הוא דבר המותר (וחיותו היא מק"נ ולא מגקה"ט), אלא שבמשך ימי הפסח קשרו הקב"ה עם גקה"ט (כשאדם אוכלו או נהנה ממנו), ולאחר הפסח – ה"ה חוזר ומתיר את הקשר („הפה שאסר הוא הפה שהתיר“⁹⁰), וחוזר ונעשה דבר המותר (כפי שהוא מצ"ע).

ועד"ז באיסורים שאינם שוים בכל, כמו איסור תרומה לזר – שבעצם (לא זו בלבד שהוא דבר המותר, אלא ש)הוא דבר קדוש, וכשאוכלו הכהן ה"ה מקיים מצות אכילת תרומה וקדשים כו', ומ"מ, כשאוכלו זר נעשה דבר האסור, ועונשו היפך החיים כו', להיותו „קשור ואסור בידי החיצונים“.

ב) מאכל איסור – הניצוץ המקיים ומחי' אותו הוא מהניצוצות המתלבשים בגקה"ט, וכן הוא תמיד וגם בשעת הסכנה.

וכשאדם מישראל אוכל מאכל איסור לצורך פיקוח נפש – אין הענין בזה שמחליף הניצוצות, אלא שבמקרה זה התירו רז"ל את קשר הניצוץ, שהי' קשור ואסור בידי החיצונים, וממילא יכול הוא (ע"י פעולתו) להעלותו וכו'⁹¹ (וכמ"ש אדה"ז באגה"ק⁹² שהאוכל דברים אסורים לצורך פיקוח נפש, הרי המאכל „נעשה היתר [גמור]“, ויש בכחו לעלות לקדושה „כשמתפלל ולומד בכח ההוא“, אף שחיותו של המאכל היא מגקה"ט).

(88) ראה „לקוטי פירושים“ לעיל פ"ו ד"ה וקיום וחיות (הב'), שמתעם זה לא נאמר בערלה וכלאי הכרם „וקיום גופם“. (89) ראה גם „לקוטי פירושים“ לעיל פ"ו ד"ה ונפשות. (90) ל"חז"ל כתובות רפ"ב. ועוד. (91) ראה ג"כ סהמ"צ להצ"צ מצות תשובה ספ"ג (לט, ב.) ובכ"מ. (92) סכו". (93) פל"ז. (94) וירא כב, ג. (95) חולין ז, סע"א ואילך. (96) ראה תו"ח בראשית לב, ג. וש"ג.

(97) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. (98) ועדיין צריך עיון ובירור איך הוא בגר, יפת תואר, עבד כנעני, קדלי דחזירי כשהותרו וכיו"ב. (99) „לקוטי פירושים“ פ"ו ד"ה שלש קליפ' (הא). וראה גם לעיל הערה 85. (100) משלי יג, ט. כד, כ. איוב כא, יז. (101) חולין ק, א. קח, א. (102) סנהדרין נה, ב. (103) היל' ת"ת פ"א ה"ג. (104) פס"ד חידושים על הרמב"ם בתחלתו (שלט, ב.).

ולעלות לה' רק שהרשימו ממנו נשאר בגוף ועל כן צריך הגוף לחיבוט הקבר כמ"ש לקמן וכן החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו בתאוה בהמית שלא קדש עצמו בשעת תשמיש עם אשתו טהורה מה שאין כן במאכלות אסורות וביאות אסורות שהן משלש קליפות הטמאות לגמרי הם אסורים וקשורים בידי החיצונים

המאכל לקדושה [דפשיטא שאין לומר שגם לאחר אכילתו נשאר המאכל בגקה"ט – שהרי יהודי הוא „גוי קדוש“¹⁰⁵ משעה שנולד (ובפרט לאחר שנכנס בבריתו של אאע"ה, שהיא „ברית עולם“¹⁰⁶ עם הקב"ה)¹⁰⁷, וכיון שאעפ"כ מותר לו לאוכלו – עכצ"ל שיש בכחו להעלותו לקדושה]. אלא דמ"מ פסק אדה"ז בשו"ע¹⁰⁸ שכשיגדל „טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה“, כיון שסו"ס אכל דבר השייך לגקה"ט (אף שלגביו ה' זה דבר היתר, ש„אינו קשור ואסור בידי החיצונים“).

(כ"ק אדמו"ר¹¹⁴)

לחיבוט הקבר: נזכר בפרש"י סנהדרין מז, ב ד"ה רב.

(כ"ק אדמו"ר¹¹⁵)

וכן החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו בתאוה בהמית שלא קדש עצמו כו': ראה טעמי מצוות להרח"ו ס"פ בראשית¹¹⁵.

(כ"ק אדמו"ר¹¹⁶)

במאכלות אסורות וביאות אסורות: וכן שאר לבושים טמאים הנ"ל ספ"ו.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹¹⁷)

במאכלות אסורות וביאות אסורות .. הם אסורים וקשורים בידי החיצונים: ידועה החקירה בזה – איזה משני הענינים קודם: אם הטעם לזה שאסרתו תורה הוא לפי שהוא אסור וקשור בידי החיצונים, או שמכיון שאסרתו תורה נעשה אסור וקשור בידי החיצונים.

והנפק"מ בין שני האופנים – דאם נאמר שהטעם לזה שאסרתו תורה הוא לפי שהוא אסור וקשור בידי החיצונים (כאופן הא'), אפשר שמי שהוא במדריגת צדיק ימנע עצמו מזה אפילו לולא ציווי התורה, מאחר שסוכ"ס הוא אסור וקשור בידי החיצונים (משא"כ בעלי תשובה – צריכים ציווי בכל אופן).

(כ"ק אדמו"ר¹¹⁸)

המחשבה .. כשיורדים הנשמות היא לוקחתם .. שקליפת נוגה פעמים מכרעת לצד הקדושה ופעמים לצד הטומאה, וז"ש רשב"י בפ' משפטים ראיתי טומאת העשוקים, והפי' קליפת נוגה כשלוקחת הנשמה לחסרון כוונת הבועל ולפעמים היא נקשרת לצד הטומאה ונעשקים כל אותן הנשמות כו"ל. (116) הערה בלוח התיקון. (117) קיצורים והערות ע' ד. (118) תו"מ חנ"ה ע' 281 הערה 93.

ועד"ז לפני מ"ת, שאז ה' מותר לאכול גם דברים האסורים [ואף שארז"ל¹⁰⁹ „קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה“, ועד"ז בנוגע ליצחק ויעקב¹¹⁰ – הרי מזה גופא שמפליאים בענין זה את הנהגת אברהם אבינו, מובן שרוב בני" – ועכ"פ חלק גדול מהם – לא קיימו את התורה קודם שניתנה], ובכח האכילה היא קיימו את המצוות שנצטוו בהם קודם מ"ת (מצות מילה, הקרבת קרבן פסח, מצוות שנצטוו במרה וכו'), ובזה העלו את המאכל לקדושה – כי אף שגם אז קיבל המאכל חיותו מגקה"ט, מ"מ לא ה' קשור ואסור בידי החיצונים.

[וטעם הדבר – כי כשם שבקדושה מצינו שקודם מ"ת היתה הגזירה ד„עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים“¹¹¹, וכמבואר בכ"מ שעבודתם של האבות (כמו עבודת אברהם – „הלוך ונסוע הנגבה“¹¹², ועד"ז עבודת המקלות דיעקב, שהיתה בדוגמת ענין התפלילין¹¹³) היתה עבודה רוחנית, ולא פעלה על הגשם באופן שתישאר בו

(105) יתרו יט, ו. (106) לך לך יז, יג. (107) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח (מהדו"ב) סוס"ד. (108) אר"ח סי' שמג סעיף יא. (109) יומא כה, ב. ושו"נ. (110) ראה הנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 266 הערה 20. (111) ראה שמו"ר פי"ב, ג. (112) לך לך יב, ט. וראה תו"א ר"פ יתרו. ובכ"מ. (113) ראה זח"א קסב, א. (114) אגרות קודש ח"ג ס"ע קסו ואילך. שיחות אחש"פ וש"פ אחרי תשל"ו. (115) ושם: „בקליפת נוגה תליין טומאת

(105) יתרו יט, ו. (106) לך לך יז, יג. (107) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח (מהדו"ב) סוס"ד. (108) אר"ח סי' שמג סעיף יא. (109) יומא כה, ב. ושו"נ. (110) ראה הנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 266 הערה 20. (111) ראה שמו"ר פי"ב, ג. (112) לך לך יב, ט. וראה תו"א ר"פ יתרו. ובכ"מ. (113) ראה זח"א קסב, א. (114) אגרות קודש ח"ג ס"ע קסו ואילך. שיחות אחש"פ וש"פ אחרי תשל"ו. (115) ושם: „בקליפת נוגה תליין טומאת

ליקוטי אמרים

פרק ז

קלג

ויבולע המות לנצח: ע"ד
לשון הכתוב – ישעי' כה, ח.
ואת רוח הטומאה אעביר מן
הארץ: זכרי' יג, ב. תשובה ..
שזדונות נעשו לו כזכויות:
יומא פו, ב.

לעולם ואין עולים משם עד כי יבא יומם ויבולע המות
לנצח כמו"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ או עד
שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכויות
ממש שהיא תשובה מאהבה מעומקא דלבא באהבה

להדגיש שהפיכת הזדונות לזכויות אינה רק לגבי
הגברא, אלא גם לגבי החפצא.

ויש לבאר הכרחו של אדה"ז לזה:

לקמן (בסוף הפרק) מבאר אדה"ז, שישנו אופן שאין
אומרים בו "זדונות נעשו לו כזכויות" (אפילו עם
עשה תשובה מאהבה) – כמארז"ל¹²⁵, "איזהו מעוות
שלא יוכל לתקון זה שבא על הערוה והוליד ממזר",
וכפי שמבאר אדה"ז, "שאי גם אם יעשה תשובה
גדולה כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה
מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר
ודם" ("דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים"¹²⁶).

וע"פ כלל זה, שכל זמן ש"עונו גלוי ונזכר" ה"ז
בגדר "מעוות שלא יוכל לתקון" – בהכרח לומר
שהענין ד"זדונות נעשו לו כזכויות" הוא גם בנוגע
להחפצא, שהרי אם נאמר שענין זה הוא רק בנוגע
להגברא, ואילו ניצוץ הקדושה שבדבר עדיין, אסור
וקשור בידי החיצונים" – נמצא שעדיין "עונו גלוי
ונזכר" ע"י ניצוץ זה, וא"כ היו צריכים כל החטאים
להיות בגדר "מעוות שלא יוכל לתקון"!

וכיון שהענין ד"מעוות שלא יוכל לתקון" נאמר רק
על "זה שבא על הערוה והוליד ממזר", ולא על שאר
הזדונות – עכצ"ל שבשאר הזדונות אין שום
מציאות המזכירה אודות ענין החטא, כיון
שבתשובתו העלה לקדושה גם את הניצוץ שהי'
"אסור וקשור בידי החיצונים" – "זדונות נעשו לו
כזכויות" גם בנוגע להחפצא.

(כ"ק אדמו"ר¹²⁷)

ויבולע: לשון כילוי וביטול¹²⁸ (ולא לשון בליעה
וכיסוי¹²⁹).

(כ"ק אדמו"ר¹⁹)

וראה בארוכה תו"מ תשד"מ ח"ג ע' 1477 ואילך (ע"פ לקו"ת
חוקת נו, ד ואילך). (125 יבמות כב, ב. 126 פרש"י שם
ד"ה השתא. (127 לקו"ש חכ"ז ע' 110 ואילך. שיחת מוצש"פ
וילך תשל"ט. (128 ראה מצודות עה"פ ישעי' שם: "אז ישחית
ויבטל המיתה לעולם", "בלע – ענין השחתה". (129 ראה
פרש"י שם: "בלע המות – יכסנו ויעלימנו עולמית מישראל".

במאכלות אסורות וביאות אסורות שהן משלש
קליפות הטמאות לגמרי .. אין עולים משם עד
כי יבוא יומם כו': ומה שהגיהנום מזכך ומצרף –
אין זה אלא שמזכך את נפש האדם מהענינים הבלתי
טובים המלפפים אותו ומהכתמים כו', אבל אינו
מעלה ענינים אלו עצמם. וכמוכ"ג מזה ששעבוד
מלכיות הוא חילוף ענין הגיהנום (כדאיתא
במדרש¹¹⁹), אשר ע"י שעבוד זה מעשי האדם נעשים
טובים, אבל לא שמהפכים ומעלים ענינים דג'
קליפות הטמאות לגמרי.

(כ"ק אדמו"ר¹²⁰)

אין עולים משם .. עד שיעשה תשובה גדולה
כל כך כו': בענין העלאת ניצוץ מגקה"ט ע"י בעל
תשובה – מבוארים האופנים בזה בכיאר לד"ה
אחרי הנדפס בסו"ס דרך מצותיך להצ"צ¹²¹.

(כ"ק אדמו"ר¹²²)

עד כי יבוא יומם .. ואת רוח הטומאה אעביר
מן הארץ או עד שיעשה תשובה .. שזדונות
נעשו לו כזכויות ממש: מהשוואת ב' הענינים מובן
שהענין ד"זדונות נעשו לו כזכויות" הוא באותו אופן
כמו בזמן ש"רוח הטומאה אעביר מן הארץ". והיינו,
שאינן הכוונה שרק בנוגע להגברא נחשבים הזדונות
(שהביאוהו להעילוי דתשובה) כזכויות (כפי שהי'
מקום לדייק מהלשון "זדונות נעשו לו כזכויות"),
ואילו הזדונות עצמם (ה"חפצא") נשארים "זדונות"
(דבר איסור¹²³), אלא שגם החפצא של הזדונות נהפך
לזכויות, כמו לעת"ל, שתתבטל לגמרי מציאות הרע,
וממילא ישתנה עצם החפצא של הדברים האסורים
(שתתבטל שייכותם¹²⁴ לרע).

וי"ל שזוהי כוונת אדה"ז בהוספת תיבת "ממש",

(119 ב"ר פמ"ד, כא. 120 אגרות קודש ח"ב ע' עדר.
121 קצא, א ואילך. 122 אגרות קודש ח"ד ע' קצח.
123 ראה לקו"ש ח"ג ע' 985 ובהערות שם (ועוד) – בנוגע
לאכילת דבר איסור בהיתר, במקום פקו"נ וכיו"ב. 124 להעיר
מהשקו"ט בזה שאיסור חל על הצורה ולא על החומר (מפענ"צ
פ"א ס"ח-ט. ועוד) ושי"נ, ובכל אופן – לא על חומר ההיולי.

רבה וחשיקה ונפש שוקקה לדבקה בו ית' וצמאה נפשו לה' בארץ עיפה וציה להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ ציה וצלמות היא הסטרא אחרא ורחוקה מאור פני ה' בתכלית ולזאת צמאה נפשו ביתר עז מצמאון

וצמאה נפשו לה' בארץ עיפה וציה: ע"ד לשון הכתוב – תהלים קמג, ו. בארץ ציה וצלמות: ע"ד לשון הכתוב – ירמ' ב, ו.

ירוח לו, לפי שבהצעה ובהבכ"י הנפש היא בבחי' התפשטות והתגלות], יש לה אחיזה עכ"פ בכחות הנפש ובכלי המוח והלב.

משא"כ „צעקת הלב“ היא צעקה שאין בה קול כלל, כי מקורה הוא בצער הנוגע בעצם פנימיות הנפש שלמעלה משורש ומקור ענין ההתגלות, ואין ענינה התגלות הנפש, אלא הזות עצם הנפש ממש. ולכן אין צעקה זו באה ע"י התבוננות והתעוררות בהענין המצער, אלא בדרך ממילא, מאחר שמקורה הוא בצער עצמי (וכמו המתעלה מרוב צער ר"ל, שהצער נוגע לו בעצם נפשו עד כלות הנפש, ולכן גם לאחר שמשיבים נפשו מיד חוזר ומתעלה, ללא צורך בהתבוננות בהענין המצער).

ובנדוד"ז – התשובה הבאה מ„צעקת הלב“ אינה באה מהתבוננות האדם בפרטי עניניו במחדו"מ, אלא ענינה שבוכה במר נפש מעצמו, בלי הכנה והתעוררות כלל, מזה שכל עצמו ומהותו אינם כפי אמיתת רצונו ית'¹³³ (או שהם אפילו היפך רצונו האמיתי). וענין זה הוא אצלו בהרגש פנימי, עד שנשבר כל עצמותו בזה ונפסד כל צורתו לגמרי מכל וכל, ומשתנה בעצם מהותו.

ולכן דוקא ע"י תשובה זו „זדונות נעשו לו כזכיות“, כי הפיכת עצם הרע לטוב יכולה להיות רק מצד עצם הנפש שלמעלה גם משורש ומקור ענין ההתגלות¹³⁴.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³⁵)

המתקת הגבורות ע"י ריבוי החסדים, שאין העצם מתהפך בזה (וכמו המתקת מים הרעים ע"י ביטולם במים היפים עד שאינם נרגשים, דמ"מ הרי ישנם במציאות); (ב) המתקת הגבורות ע"י הפיכת הגבורות עצמן לחסדים (וכמו בענין „וירוהו ה' עץ גו' וימתקו המים“ (בשלח טו, כה), שהמים עצמם נהפכו למתוקים). ומבואר בזה, שהמתקת הגבורות עצמן (אופן הב' הנ"ל) היא דוקא בשרשן, בחי' גבורה דעתיק, שהוא בחי' עצמיות עתיק שלמעלה משורש ומקור לבחי' הגילויים (כי חסד דעתיק הוא בחי' הגילויים דעתיק, וגבורה דעתיק היא בחי' עצמיות עתיק). ועד"ז בנוגע לענין התשובה, שכדי שהרע עצמו ייהפך לטוב, הרי זה דוקא ע"י התשובה שבבחי' „צעקת הלב“, שהיא מצד עצם הנפש שלמעלה מענין ההתגלות. (135) סה"מ עטר"ת ע' טו ואילך.

עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות ממש שהיא תשובה מאהבה מעומקא דלבא .. ועל תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו לו כזכיות הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו: מובן מדבריו דמה שזדונות נעשו לו כזכיות היינו דוקא בתשובה מאהבה ממש, שבה שייך טעם זה, אבל בשאר אופני התשובה שאינם מאהבה – לא נעשו לו אלא כשגגות ולא כזכיות. ומ"ש בגמרא שם שבתשובה מיראה זדונות נעשו לו כשגגות – יראה לאו דוקא, אלא ה"ה לכל שאר אופני התשובה שאינם מאהבה.

(כ"ק אדמו"ר¹³⁰)

תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות .. שהיא תשובה מאהבה כו': י"ל שתשובה זו היא התשובה ד„צעקת הלב“.

ובהקדמת ביאור ב' הבחינות שבצעקה – „צעקת הקול“ ו„צעקת הלב“¹³¹:

„צעקת הקול“ היא צעקה הבאה מעצם הנפש שלמעלה מטעם ודעת, ולכן אינה יכולה להתלבש באותיות הדיבור, אלא באה בקול פשוט שאינו מורכב בשכל. ומ"מ, מאחר שענין צעקה זו הוא התגלות הנפש¹³² [והראי' לזה – שהרי אנו רואים בחוש באדם שיש לו איזה צער ר"ל הנוגע בפנימיות נפשו, שקודם הצעקה או הבכ"י הוא מכוון מאוד והענין מיצר ומעיק לו ביותר, וע"י הצעקה או הבכ"י

(130) תו"מ ח"ג ע' 319 ואילך. (131) ראה גם סידור (עם דא"ח) רלא, ד ואילך. עטרת ראש יט, ב ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תשסו ואילך. סה"מ תרנ"א ע' מז ואילך. תרנ"ג ע' קנח ואילך. תרס"ה ע' צא ואילך. תרס"ח ע' יב ואילך. ועוד. (132) ואדרבה – התגלות הנפש היא יותר בקול פשוט מאשר בקול המורכב בדיבור, כי בקול הדיבור מתגלים בעיקר הכחות דשכל ומדות, וידוע שהכחות מגבילים ומעלימים על העצם. (133) וענין זה שייך אפילו בצדיקים גמורים, שהרי גם צדיקים גמורים מתוודים ביוה"כ"פ במרירות עצומה, מפני שגם עבודתם שלהם כחטא תיחשב לגבי אמיתתו ית' (ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' ארנז ואילך. סה"מ תרנ"א ע' עה ואילך. תרנ"ג ע' קנז. ועוד). (134) וכידוע (ראה בארוכה המשך תער"ב ח"ג ע' אישטז ואילך) בענין המתקת הגבורות, שיש בזה ב' אופנים: (א)

ליקוטי אמרים

פרק ז

קלה

במקום שבעלי תשובה
עומדים כו': ברכות לד, ב.

נפשות הצדיקים כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה
עומדים כו' ועל תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות
נעשו לו בזכות הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו

דעת ר' אבהו דפליג על ר' יוחנן בגמרא שם – י"ל
ע"פ המבואר בשל"ה¹⁴³ ש"כ כל אחד מדבר בענין
בפ"ע .. צדיק גמור עדיף מבעל תשובה כשהוא שב
מיראה, ובעל תשובה עדיף מצדיק גמור כשהוא שב
מאהבה, וכיון שכאן מדובר בתשובה מאהבה, הרי
לכו"ע גדלה מעלת בעלי תשובה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁴)

על תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו
לו בזכות הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה
זו: אף שמפורש כאן ש"זדונות נעשו לו בזכות"
נאמר על תשובה מאהבה רבה דוקא, הרי הטעם
שמפרש על זה, "הואיל ועל ידי זה בא כו'", שייך
בכל הדרגות שבתשובה, כיון שכל בעל תשובה (גם
בתשובה שאינה מאהבה רבה) הוא נעלה יותר
מצדיק¹⁴⁵. ולכן י"ל, שבכללות הענין דהפיכת זדונות
הוא בכל תשובה¹⁴⁶, אלא שטייגר הענין הוא בתשובה
מאהבה רבה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁷)

זדונות נעשו לו בזכות הואיל ועל ידי זה בא
לאהבה רבה זו: מעין זה מצינו בכ"מ בהלכה,
שבמקום שאי אפשר לקיים את המצוה אלא ע"י
הכנה והכשרה מסויימת, נכללת גם ההכשרה
בהמצוה, מקבלת חשיבות מעין חשיבות המצוה, או
שנעשית אף היא מצוה: (א) מכשירי מצוה, שלדעת
ר' אליעזר דוחין את השבת¹⁴⁸; (ב) עשיית סוכה
ולולב, לדעת הירושלמי¹⁴⁹ שמברכין על עשייתם; (ג)
הולכת הדם, שאף שאינה אלא בשביל הזריקה, יש
בה גם גדר עבודה ועד שמחשבה פוסלת בה¹⁵⁰.
ודוגמתו בנדו"ד, שכיון שאי אפשר לבוא לאהבה

תשובה זו הו"ע העבודה שמצד פנימיות הלב,
ובפנימיות הלב גופא – הפנימיות של ב' המדרגות,
כמבואר בלקו"ת¹³⁶.

(כ"ק אדמו"ר¹³⁷)

שהיא תשובה מאהבה מעומקא דלבא ..
כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים
כו': ע"פ דברי אדה"ז כאן יש לתרץ קושיית
האחרונים¹³⁸ על פס"ד הגמרא בקידושין¹³⁹, "המקדש
את האשה ע"מ שאני צדיק, אפילו רשע גמור
מקודשת, שמא הרהר תשובה" – דלכאורה, כיון
שבעל תשובה הוא למעלה מצדיק גמור (כמארז"ל
"במקום שבעלי תשובה עומדים כו'"), דמי למקדש
את האשה ע"מ שאני עני ונמצא עשיר, שאינה¹⁴⁰
מקודשת?¹⁴¹

אבל ע"פ דברי אדה"ז כאן, שהענין ד"במקום שבעלי
תשובה עומדים כו'" הוא רק ע"י "תשובה מאהבה
מעומקא דלבא באהבה רבה כו'", הבאה
מהתבוננות בכך ש"עד הנה היתה נפשו בארץ צ"י
וצלמות כו'" (ככל אריכות הלשונות בזה כו') – הרי
מובן שהתבוננות זו דורשת זמן, וא"א לבוא לידי
מדרגה זו "בשעתא חדא וברגעא חדא", ע"י "הרהר
תשובה" בלבד.

וכיון שבנדו"ד מדובר ב"שמא הרהר תשובה" בלבד
– הרי ע"י הרהור זה אינו יכול לבוא אלא למדרגת
צדיק גמור, אבל לא למדרגת בעל תשובה שלמעלה
מצדיק גמור.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴²)

כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים
כו': הטעם שכתב אדה"ז בפשיטות, אף שזוהי רק

שם במעלת בעלי תשובה – "מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם"
– שייך בכל בעל-תשובה (ואדרבה: כשהתשובה היא "באהבה
רבה וחשיקה ונפש שוקקה" (כלשון אדה"ז בתניא) – אינו כובש
את יצרו). (146) והא דאיתא בגמרא (יומא פו, ב) שרק בתשובה
מאהבה נעשים זדונות כזכיות, ולא בתשובה מיראה – אולי י"ל
בדוחק שהכוונה שם היא לתשובה מיראת העונש, שבזה אין גם
העילוי דכובש את יצרו. ועצ"ע. (147) תו"מ סה"מ ח"ג ע' רנה
הערה 55. (148) שבת קלא, א. (149) ברכות פ"ט ה"ג.
(150) זבחים יג, א (במשנה). רמב"ם הל' פסוה"מ פ"ג ה"ד. וראה
צפ"ע"נ עה"ת ר"פ מסעי. מהדו"ת נ"א, ג. ובכ"מ.

(136) תצא לו, א. (137) תו"מ חכ"ח ע' 288. (138) ראה ס'
פנים מסבירות פ' וישב (ע' כח) בשם הרה"ק ר' סענדר מקאמארא.
(139) מט. ב. (140) שם מח, ב (במשנה). (141) ראה גם לקו"ש
ח"ז ע' 186 (יש"ב). תו"מ חמ"ב ע' 229 הערה 330. תו"מ תשד"מ
ח"ד ע' 2490 ואילך. תשמ"ו ח"ב ע' 62 ואילך. (142) משיחות
ו' תשרי ויש"פ שמות תשל"ו. (143) בהקדמה חלק בית גדול לו,
א (על מרז"ל והי"ן חתי"ן). (144) הערה בסה"מ תש"ט ע' 184.
(145) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד: "מקום שבעלי תשובה
עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו", ומוזה שאינו אומר
שום תנאי, מובן שמדבר בכל בעל תשובה. ועוד: הטעם שמבאר

אבל תשובה שלא מאהבה זו אף שהיא תשובה נכונה וה' יסלה לו מכל מקום לא נעשו לו זכויות ואין עולים מהקליפה לגמרי עד עת קץ שיבולע המות לנצח. אך החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו לבטלה אף שירדה ונכללה בשלש קליפות הטמאות הרי זו עולה משם בתשובה נכונה ובכוונה עצומה בקריאת שמע שעל המטה כנודע מהאר"י ז"ל ומרומזו בנמרא כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אוהו חרב של שתי פיות כו' להרוג גופות החיצונים שנעשו לכוש לחיות שבטפות ועולה החיות מהם כידוע ל"ח.

[יב, ב]

כל הקורא קריאת שמע כו':
ברכות ה, א.

לחיות שבטפות: ואעפ"כ אינו דומה לביורר החיות דקליפת נוגה שנכללה בג' קליפות הטמאות ע"י תאוות היתר, כי שם אין גקה"ט מלבישים את החיות, ולכן סגי בהמשכת מ"ד מבחי' ז"א בלבד (כאשר "ישוב האדם ויחזור לעבודת ה' ולתורתו") כדי לחזור ולהעלותם, משא"כ בהוצאת ז"ל צריך עכ"פ ביורר הלבשת גקה"ט, ולזה צ"ל בחי' תשובה ממש, שע"ז ממשיך מ"ד מבחי' מזלות דא"א.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ 154)

כנודע מהאר"י ז"ל: להעיר מפרע"ח שער השכיבה¹⁵⁵
פ"ה¹⁵⁶.

(כ"ק אדמו"ר²)

ל"ח: "ליודעי חן" – צ"ע אם "חן" הוא ר"ת, חכמה נסתרה" (ודחק¹⁵⁷). או ש"יודעי חן" אינו ר"ת, אלא תואר עוסקי בנסתר. ולהעיר מלשונות המורים על שייכות "חן" להשגת אלקות: "כל ספיראן רמיון בחן"¹⁵⁸. "אין חן אלא רוח הקודש"¹⁵⁹. "ויחונך, בחכמה בינה דעת"¹⁶⁰. ועייג"כ סוכה מט, ב¹⁶¹.

(כ"ק אדמו"ר²)

הוא להעמיס באות ח' ("ל"ח") לא רק הר"ת דתיבת "חכמה", אלא גם הר"ת דתיבת "נסתרה" (158) מגיד מישרים פ' וישלח – בפ"י הפסוק (לג, ח), "למצוא חן" – הובא בקה"י ערך חן (וממשיך: "ומשמע שם שכללות וחבור כל הספירות ביחד אקרי חן, ואפשר שסוד נרנ"ח, נפש מלכות, רוח ו"ק דזעיר, נשמה בינה, ח" חכמה, והדעת כלול מחו"ב, הרי כל הספירות רמוז בחן, ח"י נפש"). (159) מכילתא בא – עה"פ (יב, לו) "וה' נתן את חן העם גו". (160) במדבר פי"א, ו (ושם): "ומנין אף חנוני בדעת בבניה, ת"ל ויחונך, כמה דמצלינן אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה". ובערה"כ ערך חן: ("מ"ר פ' נשא) ויחונך בדעת ובחכמה ובכינה". (161) ושם: "כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים".

רבה זו אלא ע"י הצמאון שנעשה ע"י הזדונות, נעשים גם הזדונות עצמם בגדר של זכויות.

אלא שבדוגמאות הנ"ל, אף שההכנה וההכשרה היא בהחפץ שבו מקיימים את המצוה או בשייכות אליו, מ"מ, אינם חלק ופרט ממעשה המצוה עצמו: הכנת איזמל למילה אינה חלק מכריתת הערלה; עשיית סוכה אינה חלק מהשייבה בסוכה; הולכת הדם אינה חלק מהזריקה. משא"כ כנוד"ד, הרי כל ענין התשובה הוא "שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו כו"¹⁵¹, ונמצא שהתשובה היא מסוג ומהות הענין הכללי שבמצוות עצמן (ולא ענין צדדי, כמו חפץ שעל-ידו מתקיימת המצוה), וכיון שתשובה מאהבה זו נתעוררה דוקא ע"י הזדונות – נעשים הזדונות גופא זכויות¹⁵².

(כ"ק אדמו"ר¹⁵³)

אך החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו לבטלה אף שירדה ונכללה בשלש קליפות הטמאות הרי זו עולה משם בתשובה נכונה. . שאין שם בחי' נוקבא דקליפה רק שכחותי' וחילותי' מלבישים

(151) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. (152) משא"כ בדוגמאות הנ"ל, שההכנה וההכשרה אינה נעשית חלק מהמצוה ממש: מכשירי מצוה – גם לדעת ר"א אינם אלא מכשירין ולא המצוה עצמה; עשיית סוכה – אפילו לדעת הירושלמי היא מצות עשיית סוכה, ולא חלק ממצות ישיבה בסוכה; הולכת הדם למזבח – אין זר חייב עלי' מיתה, מאחר שאינה "עבודה תמה" אלא מעין הכשרה בלבד (יומא כד, א ואילך ובפרש"י שם). (153) לקו"ש ח"ז ע' 187 ואילך. (154) אוה"ת על מארז"ל ועינינים ע' ס. (155) כך נקרא בדפוס קארעץ תקמ"ב. ולפנינו: שער קשעה"ט. (156) ששם מבאר פרטי הכוונות דק"ש שעל ידם ממיתים המזיקין, והשייכות לחרב פיפיות וכו'. (157) לכאורה הדוחק

ליקוטי אמרים

פרק ז

קלז

איזהו מעוות כו': חגיגה ט,
א. מעוות שלא יוכל לתקון:
קהלת א, טו.

ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה בכלל ביאות
אסורות אף שחמור מהן וגדול עונו בבחי' הגדלות
ורבוי הטומאה והקליפות שמוליד ומרבה במאד מאד
בהוצאת זרע לבטלה יותר מביאות אסורות רק
שבביאות אסורות מוסיף כח וחיות בקליפה טמאה
ביותר עד שאינו יכול להעלות משם החיות בתשובה *

אא"כ יעשה תשובה

הגה"ה

מאהבה רבה כל כך עד
שזדונות נעשו לו זכויות
ובזה יובן מאמר רז"ל
איזהו מעוות שלא יוכל
לתקון זה שבא על הערוה
והוליד ממזר שאז גם אם יעשה תשובה גדולה

(מפני שנקלטה ביסוד דנוקבא
דקליפה המקבלת וקולטת החיות
מהקדושה משא"כ בזרע לבטלה שאין
שם בחי' נוקבא דקליפה רק שכחותיה
וחיילותיה מלבישים לחיות שבטפות
בידוע לז"ח):

והוליד ממזר שאז גם אם יעשה תשובה גדולה

שמוליד ומרבה במאד מאד: להעיר מהמבואר
בלקו"ת ר"פ שלח¹⁷² בדיוק הלשון „מאד מאד“.

(כ"ק אדמו"ר¹⁷³)

הגה"ה¹⁷⁴: לכאורה פשוט שצ"ל בלא קווי ר"ת, כי
אם „הגהה“, וכ"ה בפרקים: א, ב, ו, טז, כד, לה, לו,
לז, מ, מא. ובפרקים לח, לט, מ, מב, נב – נדפס בר"ת
(הגה"ה), וגם שם צ"ל „הגהה“ בלא קווי ר"ת.

חצאי העיגול – מיותרים, כנ"ל פ"א¹⁷⁵.

(כ"ק אדמו"ר¹⁷⁶)

מפני שנקלטה ביסוד דנוקבא דקליפה: ענינה
מבואר ברמ"ז ר"פ מקץ.

(כ"ק אדמו"ר¹⁷⁶)

משא"כ בזרע לבטלה שאין שם בחי' נוקבא
דקליפה רק שכחותיה וחיילותיה מלבישים לחיות
שבטפות: אפ"ל הכוונה בזה, דכיון שזרע לבטלה בא

ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה כו':
להעיר מס' אור השנים¹⁶² שמנה הוצאת ז"ל במל"ת
משום „לא תנאף“¹⁶³ – על יסוד מארז"ל¹⁶⁴, „לא
תנאף, לא תהא בך ניאוף בין ביד בין ברגל“. ולע"ע
לא מצאתי לו חבר שימנה זה במנין המצוות, לא
הרמב"ם ולא רס"ג ולא הרמב"ן וכו' (אף דפשיטא לא
שכולם ידעו מהסוגיא דנדה הנ"ל, וע"כ צ"ל דס"ל
שזהו אסמכתא ואביזרייהו וכיו"ב), ולא עוד אלא
שלדעת כמה ראשונים הוא דרבנן וכו'. וראה גם
סה"מ צ"ה צ"צ מצות פו"ר¹⁶⁵ שמזכיר רב בעל המחבר
ס' אור השנים שמונה הנ"ל במנין המצוות.

(כ"ק אדמו"ר¹⁶⁶)

אף שחמור כו': עיין לקמן פכ"ט¹⁶⁷, פמ"ב¹⁶⁸.
אגה"ת פ"א¹⁶⁹, פ"ג¹⁷⁰, ועיין נדה יג, א¹⁷¹.

(כ"ק אדמו"ר¹⁷²)

כאילו מביא מבלו לעולם“ (שעבירה זו היתה בידם – פרש"י);
„מוטב שיוציא לעז על בניו ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני
המקום, וכל כך למה מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה“; „כל
המוציא שכבת זרע לבטלה חייב מיתה .. כאילו שופך דמים ..
כאילו עובד עכו"ם“ (172) לז, א (ושם: „מאד מאד, ב' פעמים
מאד, עלמין סתימין ועלמין דאתגליין“). ולאח"ז (לח, ג): „פי' ב'
פעמים מאד הם כנגד עלמין סתימין דלא אתגליין שהם היכלות
דאור"א ועלמין דאתגליין שהם היכלות דזו"ג כו"“.
(173) אגרות קודש ח"ט ע' כד. (174) כ"ה (תיבת הגהה ובקווי
ר"ת) בדפוס תניא שלפנינו, ובהוצאה זו תוקן. (175) „לקוטי
פירושים“ שם ד"ה הגהה. (176) אוה"ת נח תרכד, ב.

(162) להרא"ל הלוי עפשטיין (גאון ומקובל) אב"ד קעניגסברג –
מל"ת קיט. (163) יתרו כ, יג. (164) נדה יג, ב (בשם תנא דבי
רבי ישמעאל). (165) דרמ"צ ב, סע"ב. (166) אגרות קודש
ח"ט ע' כה. ח"א ע' ערה. ע' תב. (167) ושם: „ובפרט כשיזכור
טומאת נפשו בחטאת נעורים והפגם שעשה בעליונים .. וגם מי
שהוא נקי מחטאות נעורים החמורים כו"“ (168) ושם: „ובפרט
אם הוטמאה בחטאת נעורים שהעונות מבדילים כו' [כמ"ש בס"ה
סי' ל"ה]“. (169) ושם: „וכן למוציא זרע לבטלה שחייב מיתה
בידי שמים כמ"ש בתורה גבי ער ואונן“. (170) ושם: „כגון
המוציא זרע לבטלה שמספר הצומות המפורש בתיקוני תשובה ..
מהאריז"ל הן פ"ד תעניות“. (171) ושם: „כל האוחז באמתו ..

ליקוטי אמרים

[יב, ב]

כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר ודם:

תשובה גדולה ביותר (תשובה דיחידה) מועלת גם בזה¹⁷⁹ (כמפורש בכ"מ¹⁸⁰), והיינו שע"י התשובה יכול לפעול¹⁸¹ שהממזר ימות, וממילא מתבטלת מציאותו בתור „גוף בשר ודם“.

אבל נוסף לכך שזוהי דרגא ועלית ביותר בתשובה שקשה להגיע לזה (ובמקומות שמצינו ענין זה – ה"ז בדרך הוראת שעה בלבד¹⁸²), הרי התיקון הוא באופן של שלילה ודחי' (ביטול המציאות), ולא באופן שמעלים ענין זה גופא לקדושה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁸³)

ג"כ ע"י שמהרהר באשה, הרי זה כאילו בועל אותה, וא"כ גם בזה יש בחי' נוקבא דקליפה (וגם בספרים¹⁷⁷ איתא ששכבת זרע לבטלה נמשך בלילית כו'). אלא דמ"מ, כיון שהוא רק בהרהור ולא במעשה, י"ל שאינו נקלט אלא ברוחניות נוקבא דקליפה (עד"מ – בנוקבא דק"נ דבריאה ולא בנוקבא דק"נ דעשי'). וצ"ע.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁷⁸)

גם אם יעשה תשובה גדולה כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר ודם: ומ"מ

קיצור פרק ז

היינו צורך הגוף שלא לש"ש כנ"ל). אך זהו רק לפי שעה, שלפי שהי' היתר יין¹⁸⁵ ובשר כשר יכולים לעלות אח"כ, שאינו קשור ואסור בידי החיצונים, רק שהרשימו נשאר בגוף וצריך לחיבוט הקבר.

משא"כ במאכלות אסורות וביאות אסורות (וכן שארי לבושים טמאים דספ"ו), שאסורים בידי החיצונים עד קץ הימין, או עד שיעשה תשובה מאהבה רבה שזדונות נעשו כזכיות, ר"ל שעולים מיד, הואיל ועי"ז בא לאהבה רבה זו. ומ"מ החיות שבטיפות זרע לבטלה, לפי שלא נתלבשו בנוקבא דקליפה, יוצאים גם ע"י כוונה עצומה בקריאת שמע שעל המטה שלמטה מאהבה רבה זו, משא"כ במאכלות וביאות אסורות שאין עולים עד עת קץ, אף שהי' יסלח לו גם ע"י תשובה שלא מאהבה רבה. וכשהוליד ממזר ונתלבש בגוף בשר ודם, גם תשובה מאהבה רבה אין מועלת להעלותם.

יבאר המדריגה העליונה שבקליפות הנק' קליפת נוגה. רובה ככולה רע, ומיעוט טוב יש בה, וממנה נמשכת נפש הבהמית שבישראל ושאר כל דברים המותרים דצומח וחי, וכן קיום וחיות כל המחדו"מ בעניני עוה"ז שאין בהם צד איסור. ואפילו הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו, אלא שכוונתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה' בגופו, לא עדיפי מחדו"מ אלו מנפש החיונית עצמה, ונמשך מנוגה (והן לבושי מסאבו לנפש הבהמית כערכה¹⁸⁴). ומ"מ תאוות היתר גרועים יותר מנפש הבהמית, כי נכללים לפי שעה בג' קליפות הטמאות כמ"ש בענין זוללי בשר).

אבל שככוונתו לש"ש, כדאמר רבא חמרא וריחא כו', אזי נתברר חיות הבשר והיין שהי' נשפע מק"נ ועולה לה' כקרבן, וכמ"ש בע"ח שפעמים ק"נ נכללת בקדושה. אך פעמים נכללת בג' קליפות הטמאות, והיינו מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין (וק"נ כמו שהיא בעצמה

נדפסה גם במאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' תעד. וראה גם הנסמן במאמרי אדהאמ"צ שם ע' תקנה הערה 7. (181) ע"י תפלתו (מוהרלו"ץ אבי כ"ק אדמו"ר – הובא ב„מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים“). (179) ועד"ז מצינו בחילול השם שאין לו כפרה מחיים (יומא פו, א. רמב"ם הל' תשובה ספ"א) – שע"י תשובה גדולה ביותר אפ"ל כפרה מחיים, כמבואר בשערי תשובה לר"י שער א' עיקר הי"ז. שער ד' (ס"ה. שם סט"ז). – וראה לקו"ש ח"י ע' 200 הערה 49 (מלקו"ש חל"ד ע' 63 הערה 49). (180) ומהם: שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"א ו, ג. נד, ד. ח"ב מב, ד. רשימת אדמו"ר מוהררי"ץ בפתחת קונטרס פוקח עורים –

(177) ראה ר"ח שער הקדושה פי"ז. ועוד. (178) אוה"ת שם – הובא בניאור תניא, נזכר ב„מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים“). (179) ועד"ז מצינו בחילול השם שאין לו כפרה מחיים (יומא פו, א. רמב"ם הל' תשובה ספ"א) – שע"י תשובה גדולה ביותר אפ"ל כפרה מחיים, כמבואר בשערי תשובה לר"י שער א' עיקר הי"ז. שער ד' (ס"ה. שם סט"ז). – וראה לקו"ש ח"י ע' 200 הערה 49 (מלקו"ש חל"ד ע' 63 הערה 49). (180) ומהם: שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"א ו, ג. נד, ד. ח"ב מב, ד. רשימת אדמו"ר מוהררי"ץ בפתחת קונטרס פוקח עורים –

לקוטי הגהות – מיוחס להצ"צ

שגמר ברור זה יהי לעתיד לבוא. ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה בכלל ביאות אסורות אף שחמור מהן בו: עיין לקו"ת מהאריז"ל עה"פ¹⁹⁰, „אוי לרשע רע גו”¹⁹¹. ועיין מ”ש על הגליון בתשובת שאלה כת”י בדין נשים אי מוזהרות ע”ז¹⁹².

קליפת נוגה: עיין לקו"ת ביאור הדברים בענין לטהר תטהרו פ”ב¹⁸⁶: „ולפעמים עולה הכל ונכלל בטוב ולפעמים להפך כמ”ש בסש”ב פ”ז”. ד”ה ויקחו אליך פ”א¹⁸⁷. ד”ה על כן יאמרו המושלים פ”ב¹⁸⁸. ביאור לד”ה אלה מסעי פ”א¹⁸⁹. או נתברר חיות הבשר והיין בו: עיין לקמן פל”ז

הממוצע בין הקדושה ובין קליפות הטמאות כי היא כלולה מטוב ורע, והוא מ”ש במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב, שאחר ק”נ מתחיל השתלשלות שלש קליפות הנ”ל שע”י ק”נ נמשך להם יניקה מהקדושה בו, ולכן לא כולם שוים שהקרוב לנוגה יותר אין הרע בו בתוקף כ”כ כמו בהרחוק מנוגה”¹⁹⁰ (ישע”י ג, יא. 191) ושם: „הנה ידוע כי עון משז”ל הוא גדול מאד ולא מצינו שנוכר בתורה, והענין כי לפי שהוא יותר חמור הוא יותר נעלם, כי כשהאדם מוציא זרעו בנוקבא הנה יש שם בחי’ כלי הקולטת אותו .. אבל כשיוצא לבטלה אין לו מקום שינוח בו והוא יותר רע .. ולכן לא נז’ עון זה בתורה שהוא נעלם מאד”¹⁹² (ראה אנציק’ תלמודית ערך השחתת זרע ס”ד (כרך יא ע’ קלד ואילך). וש”נ.

186 אחרי כה, ב. 187 חוקת ס, ב (ושם: „כל עיקר ענין בחינת נוגה שאינה כמו ג’ קליפות הטמאות שהם רע גמור, והגם שנוגה ג”כ חצי רע היינו חצי אבל חצי טוב, ואעפ”כ גם הטוב שבה נקרא ק”נ והיינו לפי שהוא בבחינת יש .. ולכן ע”י בחינת ק”נ מקבלים ג’ קליפות הטמאות, כי ק”נ חצי טוב וחציו רע, שמבחי’ חציו הטוב מקבל גם חציו הרע, ומחציו הרע מקבלים ג’ קליפות הטמאות לגמרי, ופ”י חציו טוב הוא הרגשת היש. ומ”מ בחינת ק”נ יכול להתברר ולהיות בבחינת ביטול לגמרי .. וזהו ענין שלפעמים בחינת נוגה עולה לגמרי בקדושה כו”¹⁸⁸ שם סה, ג (ושם: „שבקליפות ג”כ היכלות דנוגה שמשם נמשך תאוות היתר כשאינו מכיין לשם שמים, ובחי’ ק”נ דעש”י שממנו נשפע תאוות היתר דעוה”ז רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו כו”¹⁸⁹ מסעי צב, א (ושם: „הנה נוגה היא